

Guió fet a suggeriment d'En Joan VIÑAS i COTS, per a unes demostracions l'any 2003.
Revisat amb ocasió d'incorporar-lo a aquesta Web.

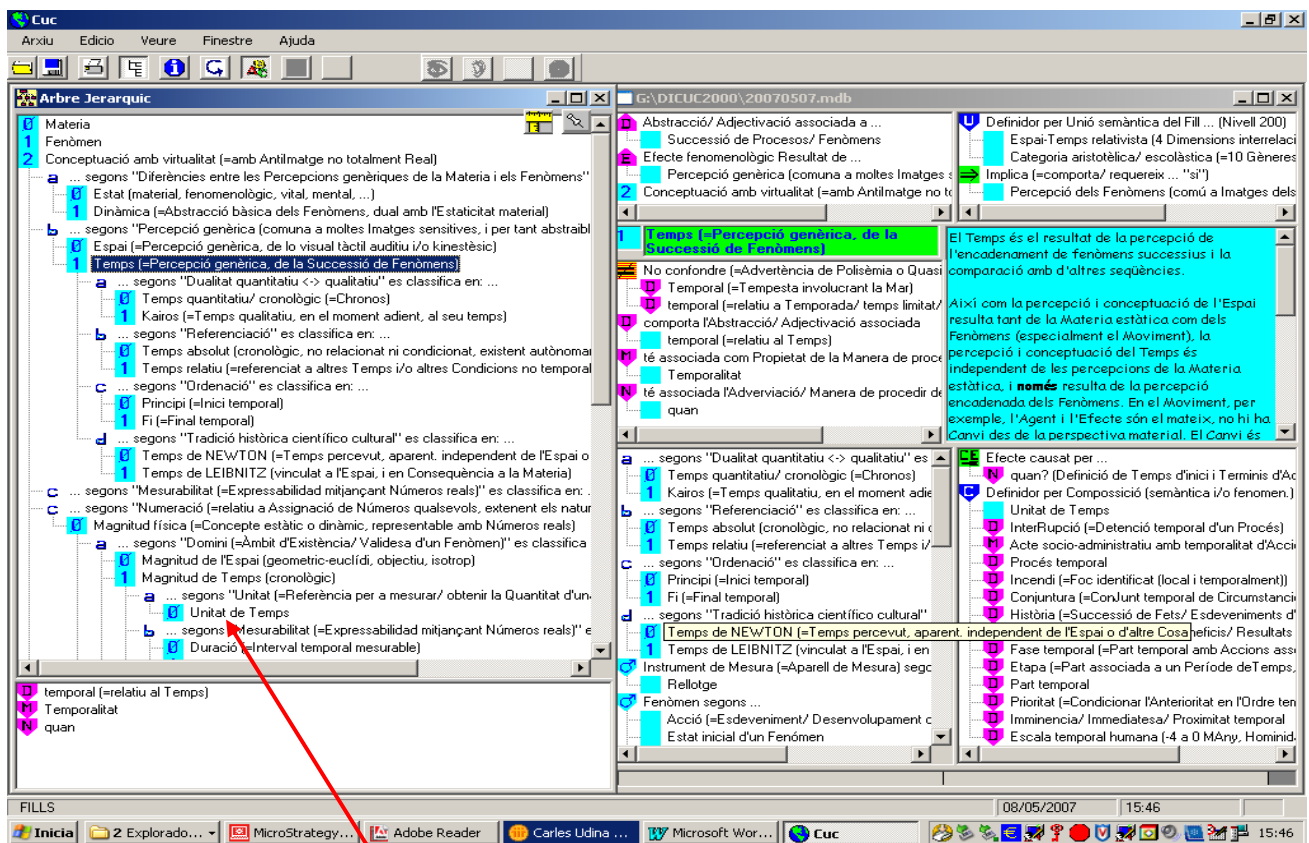
¿QUÈ NO ÉS EL TEMPS?

Per començar cal aclarir que el "Temps" NO és un concepte –si més no, inicialment– sinó que una percepció. Aquest equívoc, degut al desconeixement de l'estructuració de les nostres facultats mentals, és l'origen de les innombrables disquisicions i controvèrsies que genera.

Dins l'estructura de la nostra ment, el que en endavant anomenarem "Psique", cal distingir diferents nivells estructurals de tipus simbòlics*, o si es vol, "informacionals". El primer nivell és el de les imatges-impressions, amb el que posteriorment resulten les percepcions i després les interaccions amb els sentiments i d'aquí la conscienciació. De tot això resulta a la vegada la identificació sensitiva. Finalment, i entrant en l'àmbit de lo cultural, primer apareixen els diferents tipus i nivells de conceptes i amb ells, al relacionar-los, poden resultar els coneixements i d'aquets els diferents mètodes.

* Veure "Terminologia" [213] a "L'estructura del pensament i el coneixement".

Avui ningú pot parlar seriosament –faria el ridícul– dels electrons com components de les molècules (els seus components són els àtoms, i són aquets els que tenen com un dels components als electrons). Encara menys com components de les substàncies (els seus components són les molècules) i encara menys dels objectes. Cada nivell material té els seus elements i les seves interaccions-relacions. Altra cosa és que, per l'alliberabilitat i l'intercanvi dels electrons de valència dels àtoms, puguin esdevenir concentracions heterogènies de càrregues elèctriques, fluxes d'electrons en substàncies i/o corrents elèctriques en objectes conductors.

¿QUÈ ÉS, DONCS, EL TEMPS?

Un cop l'infant comença a madurar la percepció fenomenològica*, la següent percepció que pot resultar de l'encadenament de fenòmens successius i de la comparació d'unes seqüències de fenòmens amb la d'uns altres fenòmens, és la percepció del Temps. Les abstraccions generadores del temps no són conceptuals –un altre error és associar abstraccions només a conceptes– sinó que perceptuals.

* Veure "Percepció i concepció fenomenològica" [2141] i "Relacionabilitat" [31] a "El kerigma del pensament. L'estructura del pensament i el coneixement".

Les reiterades vivències del cicle diari dia-nit permeten –a l'infant d'uns quants mesos*– assolir les primeres conscienciacions temporals, però en cap cas encara es tracta de conceptuacions.

* La impossibilitat de dialogar amb ell, no fa fàcil fixar una data exacta.

El temps és doncs, inicialment, una percepció i per tant subjectiva. Un exemple reiterat és la lectura d'un diari o la visualització d'una pel·lícula, un seguit de fets aliens i inserits en el nostra ritme, que trenquen la pròpia percepció/ consciència del temps, tal com es manifesta quan s'acaben, amb una clara desorientació temporal fins que ens referenciem de nou a la pròpia realitat.

Per a assolir el nivell de la conceptuació des de les percepcions dels temps, cal poder-se referenciar a fenòmens objectius, pel que, com veurem a "Temps relativista", la seva definició es restringeix a l'àmbit de validesa del fenomen al que es referència.

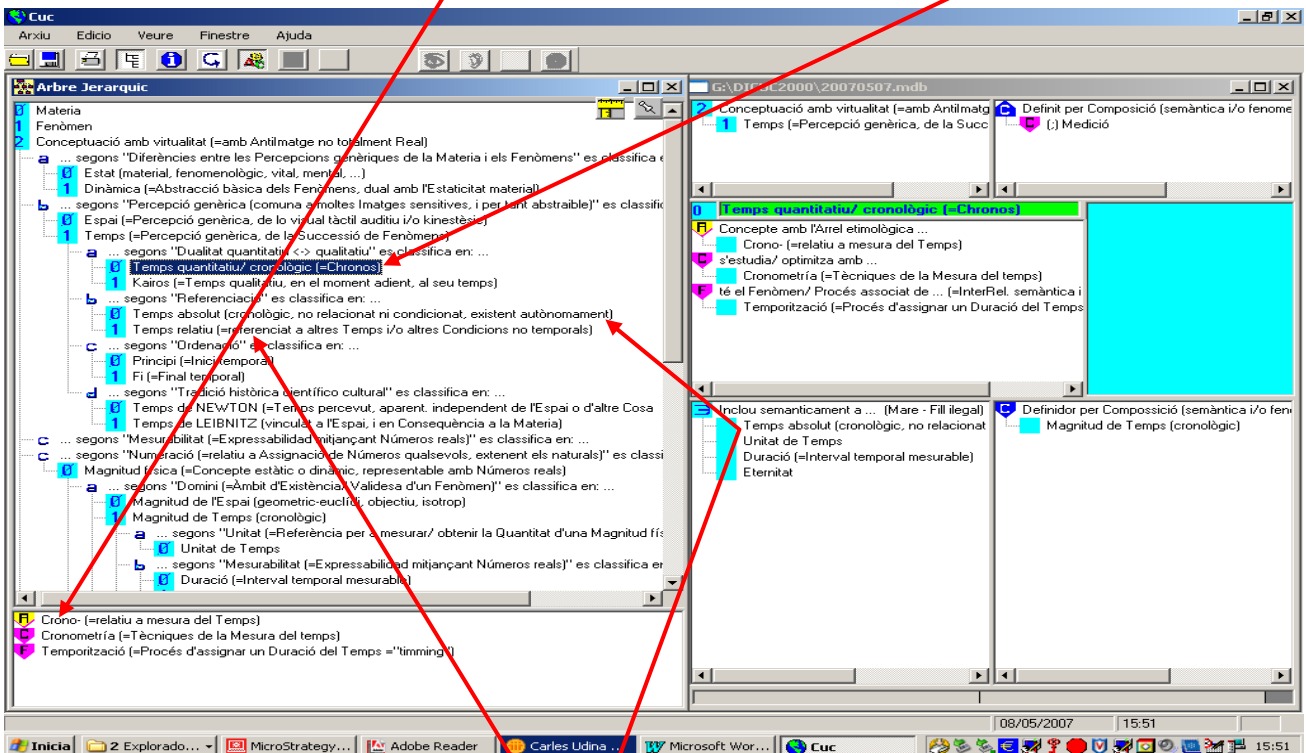
Als cinc anys, el nen és capaç de gestionar des del llenguatge l'estructura temporal dels fenòmens*. Això vol dir que ja s'han assolit les corresponents conceptuacions associades. Així que, abans, entre els dos i els 5 anys, amb l'ajut del mateix llenguatge, es van conceptuant les diverses unitats del temps, començant pel "Dia".

* Veure "Terminacions" [1.315] a "El kerigma del pensament. L'estructura del pensament i el coneixement".

És clar que el concepte d' "Any" i de les seves "Estacions" requereix de la memorització conscient d'una reiteració de dos o més vegades aquest període. O per exemple, de la progressió de diversos cursos en l'escola bressol. En conseqüència, difícilment es pot conceptuar l' "Any", d'una manera estricta, abans dels quatre anys.

CRONOS

En tots els casos anteriors es tracta d'una conceptuació del temps restringida, exclusivament cronològica o quantitativa, resultant de les diferents magnituds temporals conceptuades (dia, estacions, any, ...). El seu origen l'assignaven, els grecs, al Déu "Chronos".

El "Temps absolut" pertany al "Temps quantitatiu/ cronològic".

En contraposició al "Temps absolut" tenim el "Temps relatiu" que integra conceptes com "Passat", "Present", "Futur" i tots els seus derivats, com els adverbis de temps.

KAIROS

Els grecs ja empraven una altre percepció del temps, la qualitativa. El seu origen l'assignaven al Déu "Kairos".

La percepció qualitativa del temps sembla que ha d'estar necessàriament vinculada al "Nivell 4" del "Mètode", i en conseqüència la seva conceptualització apareix a una edat molt més avançada*. Això és clar si s'observa quins conceptes te vinculats el temps qualitatiu, tots ells procedimentals (estratègics, organitzatius):

- "al seu temps",
- "en el moment adequat/ en el moment oportú",
- "a temps parcial",
- "a temps total" (o "a plena dedicació"),
- etc.

* Els 10 anys o més. Veure "El Mètode (el Nivell 4)" [1.315](#) a "L'estructura del pensament i el coneixement".

The screenshot shows a software window titled 'Cuc' with a menu bar (Arxiu, Edició, Veure, Finestra, Ajuda) and a toolbar. The main area is divided into two panes. The left pane, titled 'Arbre Jeràrquic', displays a hierarchical tree structure of concepts. The right pane shows a search or filter interface with a text input field containing 'Kairos (=Temps qualitatiu, en el moment adient, al seu temps)'. The tree structure includes levels from 0 to 3, with concepts like 'Materia', 'Fenòmen', 'Conceptuació amb virtualitat', 'Temps', 'Kairos', 'Intensitat', 'Lleure', etc. A red arrow points from the text 'al seu temps' in the list above to the 'Kairos' node in the tree. Another red arrow points from the text 'en el moment oportú' to the same 'Kairos' node.

La diferència entre els conceptes temporals quantitius i els qualitius queda encara més remarcada amb conceptes qualitius com, per exemple, "Lleure".

En un diccionari alfabètic, com és totalment desestructurat, podem entrar qualsevol concepte amb total independència que hi manquin conceptes més genèrics/ importants. El sistema conceptual porta a detectar aquestes mancances (predicció de conceptes, com la predicció de qualsevol ciència) i si la perspectiva qualitativa no hagués estat ja definida pels grecs, l'existència agrupada de tots aquets conceptes ("Lleure", "al seu temps", "a temps parcial", "a plena dedicació", ...) hauria portat igualment a definir-lo com concepte més genèric a tots ells per a enllaçar-los amb la resta.

Finalment, si s'indexés el grec clàssic a un Sistema conceptual, en aquest o en qualsevol altre cas, podríem navegar simultàniament pels dos idiomes i gaudir de l'etimologia.

CONCEPTES TEMPORALS MÉS ELABORATS/ VIRTUALS

Com no podia ser d'una altra manera –per la pròpia característica fenomenològica i seqüencial del temps– el coneixement de nous fenòmens origina noves conceptuacions del temps.

El cas més conegut és el temps relativista, en el que en funció de la velocitat de cada observador, l'espai i el temps poden tenir diferents valors objectius. Desapareix així l'existència d'una escala universal/ única del temps. Ja no es tracta ni de percepcions, ni tan sols de conceptes sensitius* sinó que de conceptes molt elaborats, en base a coneixements tècnico-científics, que adscribeixo al nivell 21 de la conceptuació.

* Veure "Esquema dels nivells de la conceptuació" [1.218] a "El kerigma del pensament. L'estructura del pensament i el coneixement".

¿És això un problema? En absolut. El problema és buscar tres peus al gat, sigui filosofant* o fent ciència-ficció**. L'únic problema és la no acceptació d'aquesta nova realitat, diferent, sorprenent si es vol, al que podria esperar-se de la realitat inercial tradicional. És així com és la realitat i més en concret el temps: una percepció i/o una conceptuació referenciada a un àmbit fenomenològic determinat.

* Fins i tot, les afirmacions pretesament científiques de NEWTON sobre el temps eren simples disquisicions, conjectures, que avui resten com simple curiositat. La visió de LEIBNITZ era certament molt més real i futurista, molt avançada al seu temps.

** Com les absurdes pretensions de viatjar en el temps, pretensió a la que alguns científics han començat a dedicar el seu temps, a costa, evidentment, dels recursos públics.

No acceptar-ho seria tan absurd com pretendre que els fenòmens fossin estàtics, sense variació amb el temps, per a trivialitzar-los, per a evitar la complexitat de la seva representació i comprensió.

Encara més, en el futur cal preveure noves conceptuacions del temps i més inesperades. Molts dels recents descobriments de la física (i fins i tot de la química, com la possible "memòria" de l'aigua) i la dificultat d'explicar-les des de les teories actuals en ús, reforcen dia a dia la necessitat d'una formulació diferent, simbòlica (anàloga a la genètica, a la psique, ...). L' "Hipòtesi holística"* és un exemple. En aquest cas, en la fenomenologia pre-material**, es d'esperar que apareixi un temps encara més impensable/ inimaginable des de les perspectives materials actuals.

* Veure "Els simbolismes pre-materials" o "L'exactitud a les ciències".

** És evident que el "Big bang" no és cap inici de res, cap origen de l'univers, sinó que algun trànsit més, la "Materialització de l'Univers" des d'un estat pre-material (que no vol dir espiritual).

CUC 2007-05-08